

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN AİLE KATILIM ÇALIŞMALARINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Ayşe KOZU* -Şenel ELALDI**

Öz

Bu çalışma da okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de görevini sürdüren tüm okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini üç yüz kırk yedi okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde olasılık kullanılmayan örnekleme yönteminden kartopu örnekleme tercih edilmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğretmenler İçin Aile Katılım Çalışmaları Hakkında Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizi için çalışmada yer alan ölçek puanının sürekli değişkeninin normal dağılıma uygunluğu Çarpıklık (Skewness) Basıklık (Kurtosis) değerleri ve Kolmogorov-Smirnov testi ile ölçülmüştür. Ölçek puanı değişkeninin normal dağılıma uymadığı görülmüştür. Yaş grupları, mezun olunan bölüm, çalışılan kurum türü, çalışılan yaş grupları, mesleki kıdem durumu değişkenlerine göre bireylerin ölçek puanlarının karşılaştırılmasında non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testine başvurulmuştur. Çalışmanın bulgularına göre öğretmenlerin yaş, çalıştığı kurum ve kıdem durumu değişkenlerine göre aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılaşmalar ortaya çıkmışken; mezun olunan bölüm ve çalışılan yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin uygulaması için farklı aile katılım çalışmaları geliştirilebilir. Ayrıca bundan sonraki çalışmalarda yönetici, ebeveyn, akademisyenler ve öğretmen adaylarının da aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, Okul öncesi öğretmeni, Aile katılımı.

A Review on Pre-School Teachers’ Attitudes Towards Family Participation Studies

Abstract

This study aimed to examine the attitudes of preschool teachers towards family involvement studies. Survey method was used in the research. The population of the research consists of all preschool teachers working in Turkey. The sample of the research consists of three hundred forty-seven preschool teachers. In sample selection, snowball sampling was preferred from the sampling method that does not use probability. "Personal Information Form" and "Attitude Scale for Teachers About Family Involvement Studies" were used to collect data in the study. For data analysis, the suitability of the continuous variable of the scale score in the study to normal distribution was measured by Skewness and Kurtosis values and the Kolmogorov-Smirnov test. It was observed that the scale score variable did not comply with normal distribution. The Kruskal Wallis test, one of the non-parametric tests, was used to compare the scale scores of individuals according to age groups, department of graduation, type of institution, age groups worked, and professional seniority variables. According to the findings of the study, significant differences emerged between teachers' attitudes towards family involvement studies according to their age, institution and seniority variables; There was no significant difference between the department graduated from and the age groups worked. According to the results of the study, different family participation studies can be developed for the implementation of preschool teachers. Additionally, in future studies, the attitudes of administrators, parents, academics and teacher candidates towards family involvement studies can be examined.

Keywords: Pre-school, Pre-school teacher, Family participation.

*Okul öncesi öğretmeni, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ayse.kozu@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7301-4396>

** Prof. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, selaldi@cumhuriyet.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7301-4396>

1.Giriş

Çocuklar doğdukları andan itibaren aileleri ile iletişime geçerler ve ilk öğretmenleri başta anne ve babaları olmak üzere aile de yaşayan tüm bireylerdir. Çocuklar ailelerinde öğrendikleri birçok şeyi ilk olarak okul öncesi kurumlarında hayata geçirirler ve kazandıkları tüm bilgileri okul ve aile iş birliği sayesinde kullanırlar. Bunun içindir ki çocuklar okulda aileleri ile birlikte hem sosyalleşmeyi öğrenirler hem de başarılarını artırırılar. Aile katılımı, çocukların gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi ve okul yaşamına tüm gelişim alanları yönünden hazırlanması amacıyla düzenlenen eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmek koşulu ile okulda görev alan tüm personel ve aile fertlerinin iş birliği içinde olması (Cavkaytar, 2000) olarak tanımlanabilir.

Aile katılımı çalışmaları, çocukların eğitimine daha etkili bir şekilde katkıda bulunmak amacıyla ailelerin okul ve öğretmenlerle iş birliği içinde olmalarını teşvik etmeye yönelik bir dizi etkinlik ve iletişim yöntemini içerir. Bu çalışmaların amacı, çocukların eğitimine destek olmak, ailelerle daha güçlü bir ilişki kurmak ve öğrencilerin akademik başarılarını artırmak için birçok farklı yöntemi bir araya getirmektir. İşte bu tür çalışmalara kitapçıklar, görsel işitsel kayıtlar, haber mektupları, geliş-gidiş zamanları, fotoğraflar, toplantılar, duyuru panoları, dilek kutuları, telefon görüşmeleri, kısa ileti hizmetleri, bültenler, yazışmalar, iletişim defterleri, okul ziyaretleri, gelişim dosyaları (portfolyo) ve internet temelli uygulamalar örnek verilebilir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Ayrıca bu tür aile katılım çalışmaları, öğrencilerin eğitimine ailelerin daha fazla dahil olmasını teşvik ederek, çocukların akademik başarılarını ve genel gelişimlerini desteklemeye yardımcı olabilir. Ayrıca, okul ile aile arasındaki iletişimi güçlendirerek daha sağlam bir eğitim ortamı oluşturabilirler.

Alanyazın da aile katılımı kavramı farklı şekillerde ele alınmaktadır. Pate ve Andrews (2013), (Akt. Aktaş Arnas), aile katılımını anne babanın okuldaki çalışmaların farkında olması, bu çalışmalara dâhil olması, eğitimde anne baba katılımı ile çocukların başarısı arasındaki ilişkiyi anlaması ve çocuğun gelişimi hakkında sürekli olarak eğitimcilerle iletişim kurması olarak ifade etmişlerdir. Meador (2015) ise aile katılımını ebeveynlerin, çocukların eğitim sürecine aktif olarak dahil olan ve bu süreci destekleyen ebeveynlerin çocuklarının okul yaşantısına katkıda bulunma seviyesini tanımlar. Bu katılım, ebeveynlerin okul ve öğretmenlerle iş birliği yapma, çocuklarının öğrenme ihtiyaçlarını anlama ve çocuklarının eğitimine destek olma biçimlerini içerir. Yılmaz Bolat'a (2017) göre ise aile katılımı birçok farklı etkinlik ve yöntem aracılığıyla gerçekleşen bir süreçtir ve bu süreçte aileler, çocuğun eğitimine aktif olarak dahil olmasıdır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere alanyazın da aile katılımı iletişim, etkileşim, sorumluluk alma, çalışmalara gönüllü katılma, paylaşma gibi sosyal süreçler olarak ele alınmıştır.

Bireylerin ilk başta kendilerine yarar sağlayıp, kendilerini geliştirerek topluma faydalı bireyler olarak yetiştirilmesi okulların en temel amaçlarının başında gelir. Bu da okul-aile iş birliği ile gerçekleşebilecek bir durumdur. Okullarda bireylere kazandırılan bilgilerin kalıcı olmasının en temel şartı bilgilerin pekiştirilmesidir. Bunun sağlamanın gerekçelerinden bazıları da öğretmen-aile iletişimini sağlamak, aileleri çocuk gelişimi hakkında bilinçlendirmek ve aile katılım çalışmaları düzenlemekten geçmektedir. Aile katılım çalışmaları sayesinde; aileler çocukları hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilirler ve aile içi iletişimlerinin artmasını sağlayabilirler (Arabacı, 2014). Anne babaların çocuklarının eğitimlerinde yararlı olabilmelerinin yolu ise eğitimden geçmektedir (Varol, 2010).

Okul öncesi eğitimde aile katılımı çalışmaları, sadece çocukların gelişimine değil, aynı zamanda ailelerin gelişimine ve aile ilişkilerinin güçlenmesine de büyük bir katkı sağlayabilir. Bu çalışmalar, ailelerin daha bilinçli, destekleyici ve birlikte zaman geçiren bir topluluk oluşturmalarına yardımcı olabilir, bu da çocukların daha sağlıklı bir büyüme ve gelişme ortamında bulunmalarına katkı sağlar (Ural, 2015). Yaşar ve Ekici (2017) aileler çocuklarına güven ve ait olma duygusunu geçirdikleri için çocuklarının eğitimleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olma şansı bulduklarını dile getirmiştir. Aileler

aile katılım çalışmalarına katıldıkları takdirde başarıma duygusunu keşfederler ve kendilerine olan güvenleri artar. Anne babalar çocuklarının ilgi ve yeteneklerini fark ederek kendilerini en iyi kaynak durumuna getirebilirler (Mendez vd., 2013). Ebeveynler diğer ebeveynler ile iletişime geçerek bilgi alışverişinde bulunup deneyimlerini paylaşabilirler bu da anne babalara kendilerini değerlendirme fırsatı tanır. Aile katılım çalışmaları sayesinde ebeveynler okulların işleyişi hakkında farkındalık sağlayıp iletişim problemlerine çözüm önerileri üretebilirler (Aslanargun, 2007; Cömert & Güleç, 2005). Ailelerin bu sürece dahil edilmesi, çocukların başarılarının desteklenmesini sağlamakla birlikte aile katılımı sayesinde öğretmenler çocukları da yakından tanıyabilecek ve onların gelişimlerini olumsuz yönde etkilemesi olası aileden kaynaklanan problemleri bilebilecek ve bu problemlere yönelik önleyici tedbirler alabilecektir (Aydoğdu & Kılıç, 2016). Tüm bu süreçlerden yola çıkarak okulda görev alan tüm personel ve aile fertlerinin iş birliği yapmalarının gerekliliğinden bahsedebilir (Cavkaytar, 2000).

Bu araştırmada amaç okul öncesi öğretmenlerinin yaş, mezun olduğu bölüm, çalıştığı kurum, çalıştığı yaş grubu, kıdem durumlarına göre aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarını incelenmesi amaçlanmıştır. Okul öncesi dönem, çocukların hayatındaki çok önemli bir devirdir ve bu devirde çocuklara sağlanan eğitim ve destek, ilerleyen yaşamları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Hem öğretmenlerin hem de ailelerin bu dönemde çocukların eğitimine ve gelişimine katkı sağladığı yaygın bir kabuldür. Ancak, aile katılımı çalışmalarına yeterince önem verilmediği veya yeterli aile katılım etkinliklerinin uygulanmadığı bilinmektedir (Yaşar, 2012). Oysaki okul topluluğunun paydaşlarından biri olarak kabul edilen ebeveynler, çocuğun eğitimsel ve sosyal gelişiminde önemli bir role sahiptirler. Alanyazı incelendiğinde okul öncesi eğitimde aile katılımını farklı şekillerde ele alan bazı çalışmalara yer verildiği görülmektedir. Örnek olarak Çamlıbel Çakmak, (2010), Kaya, (2002), Abbak, (2008), Kaysılı, (2008), Başaran ve Koç, (2017), Atakan, (2010) tarafından yapılan çalışmalar gösterilebilir. Okul öncesi eğitimde aile katılımı çalışmaları, çocukların eğitim ve gelişimini olumlu bir şekilde etkileyebilirken, aynı zamanda ebeveynlerin kişisel gelişimine de katkı sağlar. Bu iş birliği ve dayanışma, çocukların daha iyi bir eğitim deneyimi yaşamalarına ve gelecekte daha başarılı bireyler olmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarının nicel boyutta ve özellikle mezun olunan bölüm, çalışılan kurum ve çalışılan yaş grubu değişkenlerine göre değerlendirilen çalışmalara literatürde çok az rastlanılmıştır. Bu yüzden bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarını nasıl değerlendirdiklerinin belirleneceği için araştırmayı önemli kılacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri

Bu çalışmanın problem cümlesi olarak; “okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından ele alınması” olarak belirlenmiştir. Bu değişkenler kapsamında aşağıda yer alan alt problemler oluşturulmuştur.

1. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile yaşları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile mezun oldukları bölümler açısından anlamlı farklılık var mıdır?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile çalıştıkları kurumlar açısından anlamlı farklılık var mıdır?
4. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile çalıştıkları yaş grupları açısından anlamlı farklılık var mıdır?
5. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile mesleki kıdemleri açısından anlamlı farklılık var mıdır?

2.Yöntem

Bu araştırma da okul öncesi öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarını incelemesi amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır (Neuman, 2014). Tarama yöntemi, mevcut bir durumu anlamak, belirli bir konuda veri toplamak ve genel bir görünüm elde etmek amacıyla kullanılan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2020).

2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de görevini sürdüren tüm okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır (MEB 2021-2022 verilerine göre 63.142 okul öncesi öğretmeni). Araştırmanın örneklemi 347 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem hesabında Neuman (2014), örneklem büyüklüğü hesaplama tablosuna göre %95 güven düzeyinde 400 olarak hesaplama tablosu baz alınmıştır. Ayrıca aşağıda verilen örneklem hesaplama formülünden de faydalanılmıştır. Formüle göre de çıkan sonuç 406 örneklem büyüklüğünü göstermiştir. Ancak maksimum ulaşılan ve veri kaybı sonucu çıkarılanlarla katılımcı sayısı 347 olmuştur.

KULLANILAN FORMÜL

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq}$$

FORMÜL AÇIKLAMASI

N: 10816 (Ana Kütle)
n: Örneklem Sayısı
t: 1.96 (%5 yanılma payı)
p: 0.20 (olayın meydana gelme olasılığı)
q: 0.80 (olayın meydana gelmeme olasılığı)
d: 0.05 (etki genişliği)

Kaynak: Neuman, 2014

Örneklem seçiminde olasılık kullanılmayan örnekleme yönteminden kartopu örnekleme tercih edilmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi; özellikle nadir veya özel bir grup üzerine yapılan araştırmalarda kullanılan bir örnekleme yöntemidir. Bu yöntem, araştırmacının öncelikle erişebildiği veya tanıdığı birkaç ilk birimi belirlediği ve ardından bu birimler üzerinden veri topladığı bir zincirleme örnekleme yöntemidir (Ural & Kılıç, 2006). Bu örnekleme yönteminin tercih edilme sebebi Covit-19 sürecinde yapılan bu çalışmada okullarla iletişimin zor olmasından dolayıdır. Bu yüzden araştırmacılar kendi kurumlarında ve diğer kurumlarda çalışan tanıdıkları okul öncesi öğretmenlere ulaşmaya çalışmışlardır. Ardından ulaştıkları kişilerde kendi tanıklarına yönlendirerek analiz sonucu belirlenen örneklem sayısına ulaşılmıştır. Örnekleme ilişkin bilgiler aşağıdaki tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 1. Okul öncesi öğretmenlerinin yaş değişkenine ait tanımsal değerler

Değişken	Aralıklar	Frekans	Yüzde
Öğretmenlerin Yaşı	20-30 Yaş	140	40.3
	31-40 Yaş	166	47.8
	41+ Yaş	41	11.9

Tablo 1’e bakıldığında öğretmenlerin % 40.3’ü 20-30 yaş arası; %,47.8’i 31-40 yaş arası ve %11.9’i 41+ yaş aralığındadır.

Tablo 2. Okul öncesi öğretmenlerin mezun oldukları bölüm değişkenine ait tanımsal değerler

Değişken	Bölüm	Frekans	Yüzde
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Bölüm	Okul Öncesi Öğretmenliği	275	79.3
	Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Eğitimi ve Bölümü	40	11.5
	Çocuk Gelişimi	27	7.8
	Diğer	5	1.4

Tablo 2'ye bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin % 79.3'ü okul öncesi öğretmenliği; % 11.5'i Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Eğitimi ve Öğretmenliği; %7.8'i Çocuk Gelişimi; %1.4'ü diğer fakültelerden mezundur.

Tablo 3. Okul öncesi öğretmenlerin çalıştıkları kurum değişkenine ait tanımsal değerler

Değişken	Kurum	Frekans	Yüzde
Okul Öncesi Öğretmenlerin Çalıştıkları Kurum	Bağımsız Anaokulu	183	57.2
	İlköğretim Bünyesinde Bulunan Anasınıfı	127	36.6
	Kreş veya Gündüz Bakımevi	16	4.6
	Özel Eğitim Anaokulu veya Anasınıfı	21	6.1

Tablo 3'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin %52.7'si Bağımsız anaokulunda; %36.6'sı ilköğretim bünyesinde bulunan anasınıfında; %4.6'sı Kreş veya gündüz bakımevinde ve %6.1'i özel eğitim anaokulu veya anasınıfında görev yapmaktadır.

Tablo 4. Okul öncesi öğretmenlerinin çalıştıkları yaş grupları değişkenine ait tanımsal değerler

Değişken	Aralık	Frekans	Yüzde
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çalıştıkları Yaş Grupları	0-36 Ay	6	1.7
	37-48 Ay	42	12.1
	49-60 Ay	199	57.3
	61+ Ay	100	28.8

Tablo 4'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerin 1.7's'i 0-36 Ay; %12.1'i 37-48 Ay; % 57.3'ü 49-60 Ay; %28.8'i 61 aydan fazla çocuklarla çalışmaktadır.

Tablo 5. Okul öncesi öğretmenlerinin kıdem durumları değişkenine ait tanımsal değerler

Değişken	Aralık	Frekans	Yüzde
Okul Öncesi	1-5 Yıl	132	38.0
Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Durumları	5-10 Yıl	70	20.2
	11+ Yıl	145	41.8

Tablo 5'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerin % 38.0'i 1-5 Yıl; %20.2'si 6-10 Yıl; %41.8'i 11+ yıldır görev yapmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Verileri toplamak amacıyla öğretmenlere araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" ve Bayraktar (2015) tarafından geliştirilen "Öğretmenler İçin Aile Katılım Çalışmaları Hakkında Tutum Ölçeği"nden faydalanılmıştır. Aşağıdaki tabloda ölçeğe ait iç tutarlılık katsayısı verilmiştir.

Tablo 6. Ölçeğe ait iç tutarlılık katsayısı

Ölçek	Madde Sayısı	Madde Numaraları	Cronbach Alfa Katsayısı
Ölçek	18	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10, 11,12,13,14,15,16,17,18	0.721

Tablo 6'ya bakıldığında Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının .70'in altına düşmemesi gerektiği belirtilmiştir (Nunnally & Bernstein, 1994). Çıkan sonuca bakıldığında güvenilirliğinin yeterli olduğu söylenebilir.

2.3. Verilerin Analizi

Çalışmada yer verilen ölçek puanı sürekli değişkeninin normal dağılıma uygunluğu Çarpıklık (Skewness) Basıklık (Kurtosis) değerleri ve Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Ölçek puanı değişkeninin normal dağılıma uymadığı görülmüştür. Yaş grupları, mezun olunan bölüm, çalışılan kurum, çalışılan yaş grupları, mesleki kıdem durumu değişkenlere göre bireylerin ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Kruskal Wallis non-parametrik varyans analizine bakılmıştır. İkili karşılaştırmalarda bonferroni düzeltmesi yapılarak analiz sonuçları ortaya çıkarılmıştır.

2.4. Araştırma Etiği

Çalışmanın veri toplamadan veri analizine, yazımından kaynak gösterimine kadar tüm aşamalarında etik kurallara uyulmuştur. Araştırmaya ilişkin etik kurul izinleri Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Etik Kurulundan 10.10.2021 tarih, 2021-10-31 sayılı başvuru ve 25 sayılı kararı ile alınmıştır.

3. Bulgular

Tablo 7. Normal dağılım sonuçları

Kolmogorov-Smirnov			
	Test İstatistiği	Sd	P
Ölçek Puanı	0.193	347	<0.001

Çalışmada yer alan ölçek puanının normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Normallik testlerinden Kolmogorov-Smirnov testi kullanarak yapılan analizler sonucunda ölçek puanının normal dağılım göstermediği bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 7).

Tablo 8. Ölçek puanına ait tanımlayıcı istatistikler

	N	X	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Mak.
Ölçek Puanı	347	35.04	4.48	-1.29	2.22	16.0	50.0

Bireylerin ölçek puan ortalaması 35.04 olduğu belirlenmiştir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları normal dağılımda 0 (sıfır) çıkmaktadır. Ölçeğe ait çarpıklık değeri -1,29, basıklık değeri ise 2.22 olarak elde edilmiştir. Bu nedenle bağımsız grupların karşılaştırılmasının parametrik olmayan testler kullanılmıştır (Tablo 8).

Tablo 9. Yaş gruplarına göre ölçek puanın Kruskal Wallis testi karşılaştırılması

Yaş Grupları	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	P	Fark
20-30 yaş ^a	140	33.50±5.14	135.79				
31-40 yaş ^b	166	36.36±3.58	208.86	41.718	2	<0.001	a-b
41 yaş ve üzeri ^c	41	34.97±3.68	163.32				b-c

20-30 yaş grubunda yer alan bireylerin ölçek puanı ortalaması 43.45, 31-40 yaş grubunda yer alan bireylerin ölçek puanı ortalaması 46.29, 41 yaş ve üzerinde olan bireylerin ölçek puanı ortalaması ise 45.12'dir. Yaş gruplamasına göre bireylerin ölçek puanları arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Ölçek puanları bakımından yaş grupları ikili karşılaştırılmalarında 20-30 yaş*31-40 yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 9).

Tablo 10. Mezun olunan bölüme göre ölçek puanın Kruskal Wallis testi karşılaştırılması

Mezun Olduğunuz Bölüm	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	p	Fark
Okul öncesi öğretmenliği	275	34.91±4.66	171.65				
Çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitimi ve öğretmenliği	40	36.10±3.45	200.31	3.842	3	0.279	
Çocuk gelişimi	27	34.59±4.18	156.85				
Diğer	5	36.20±2.68	185.60				

Mezun olunan bölüme göre bireylerin ölçek puanları arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmamıştır ($p=0.279$) (Tablo 10).

Tablo 11. Çalışılan kuruma göre ölçek puanının Kruskal Wallis testi karşılaştırılması

Çalıştığınız Kurum	N	Ort+SS	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	Sd (df)	P	Fark
Bağımsız anaokulu(a)	183	36.09+3.82	198.49				
İlköğretim bünyesinde bulunan anasınıfı(b)	127	33.64+5.09	144.37	25.929	3	<0.001	a-d a-b
Kreş veya gündüz bakımevi(c)	16	35.69+3.86	181.22				
Özel eğitim anaokulu veya anasınıfı(d)	21	33.86+3.89	134.26				

Bağımsız anaokulunda çalışan bireylerin ölçek puanı ortalaması 36.09, ilköğretim bünyesinde bulunan anasınıfında çalışan bireylerin ölçek puanı ortalaması 33.64, kreş veya gündüz bakımevinde çalışan bireylerin ölçek puanı ortalaması 35.69, özel eğitim anaokulu veya anasınıfında çalışan bireylerin ölçek puanı ise 33.86 olarak elde edilmiştir. Çalışılan kuruma göre bireylerin ölçek puanları arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.001$). Ölçek puanları bakımından çalışılan kurum ikili karşılaştırmalarında Bağımsız anaokulu*Özel eğitim anaokulu veya anasınıfı, Bağımsız anaokulu*İlköğretim bünyesinde bulunan anasınıfı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Tablo 11).

Tablo 12. Çalışılan yaş gruplarına göre ölçek puanının Kruskal Wallis testi karşılaştırılması

Çalışılan Yaş Grupları	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	P	Fark
0-36 ay	6	34.00±2.09	116.75				
37-48 ay	42	33.71±5.36	149.39				
49-60 ay	199	35.41±4.13	180.38	5.415	3	0.144	-
61 ay ve üzeri	100	34.94±4.78	175.07				

Çalışılan yaş gruplarına göre bireylerin ölçek puanları arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmamıştır ($p=0.144$) (Tablo 11.).

Tablo 12. Mesleki kıdem durumuna göre ölçek puanının Kruskal Wallis testi karşılaştırılması

	Kıdem Durumu	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	P	Fark
Ölçek Puanı	1-5 yıl ^a	132	33.34±5.47	137.28	35.787	2	<0.001	a-c
	6-10 yıl ^b	70	35.50±3.19	171.48				
	11 yıl ve üzeri ^c	14	36.37±3.41	208.64				
		5						b-c

Kıdem durumu 1-5 yıl olan bireylerin ölçek puanı ortalaması 33.34, kıdem durumu 6-10 yıl olan bireylerin ölçek puanı ortalaması 35.50, kıdem durumu 11 yıl ve üzeri olan bireylerin ölçek puanı ortalaması ise 36.37'dir. Kıdem durumuna bakarak bireylerin ölçek puanları arasında istatistiksel açıdan farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Ölçek puanları açısından kıdem durumu ikili karşılaştırılmalarında 1-5 yıl*, 11 yıl ve üzeri, 6-10 yıl*11 yıl ve üzeri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Tablo 12).

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile yaşları arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında 31-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına etkinliklerinde daha fazla yer verildiği görülmektedir. Bunun nedeni bu yaş grubu öğretmenlerin güncel olayları daha yakında takip etmeleri ve aile katılım çalışmalarına daha fazla önem vermelerinden kaynaklanıyor olabilir. Atakan (2010), tarafından yapılan çalışmada yaş değişkeni ile aile katılımı sırasında yaşanması beklenen sorunlara ilişkin görüşler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamış, yani yaşın aile katılımı üzerinde doğrudan bir etkisi görülmemiştir. Ancak, aile katılımı çalışmaları yapılırken yaşanması beklenen sorunlara ilişkin görüşlerde yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bayraktar vd. (2016) yaptıkları çalışmada (26-30) yaş aralıklarındaki öğretmenlerin lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde bu çalışmada da 31-40 yaş arası öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına daha fazla eğitimlerine kattıkları bulunmuştur. Yine benzer bir çalışma yapan Özgen (2019), yaptığı çalışmada benzer sonuçlar bulmuştur. Yıldırım (2022), tarafından yapılan çalışmada yaşı 41 ve üzeri olan öğreticilerin diğer yaş gruplarına göre yüksek çıktığı sonucu bulunmuştur bu da yapılan çalışma ile paralellik göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile mezun oldukları bölümler açısından anlamlı farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin mezun oldukları bölümlerin aile katılım çalışmalarında herhangi bir farklılık görmediklerini ortaya çıkarmıştır. Bunun nedeni ise genel olarak öğretmenlerin okul öncesi öğretmenliği, çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitimi ve bölümü, çocuk gelişimi ve diğer bölümlerin hepsinin birbiriyle ilişkili olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu bölümlerden mezun olan öğretmenler aile katılım çalışmalarına yönelik benzer tutumlar gösterdikleri düşünülmektedir. Çünkü bu bölümlerde alınan çoğu ders ve eğitim ortaktır. Öğretmenlerin mezun oldukları bölüm ve aile katılımı konusundaki tutumları arasındaki ilişki karmaşık bir durumdur. Genel olarak, öğretmenlerin eğitim düzeyi arttıkça daha bilinçli ve bilgili bir şekilde aile katılımına yaklaşmaları beklenir. Ancak, bu beklenti her zaman gerçekleşmeyebilir ve bazı faktörler bu ilişkiyi etkileyebilir. Özellikle, lisans programlarında aile eğitimi derslerinin kuramsal olması ve uygulama eksikliği, öğretmen adaylarının pratik deneyim kazanmamalarına ve bu konudaki

tutumlarını etkileyebilir. Pratik deneyimler, teorik bilgiyi günlük öğretim ve etkileşim içinde nasıl kullanacaklarına dair öğretmenlere daha fazla güven ve anlayış kazandırabilir. Eğitim programlarının teorik ve pratik deneyimleri birleştirmesi, öğretmen adaylarının daha iyi hazırlanmalarına yardımcı olabilir. Ancak, bu tür bir eksiklik, öğretmenlerin aile katılımı konusunda olumsuz bir tutum geliştirmesine neden olmayabilir. Öğretmenlerin aile katılımına yönelik tutumları, sadece eğitim düzeyleriyle değil, aynı zamanda kişisel deneyimler, aile yapıları ve okul kültürü gibi bir dizi faktörden etkilenebilir. Öğretmenler, kendi aile geçmişleri, öğrencileri ve velileriyle olan ilişkileri, öğrenim gördükleri okulların politikaları ve destekleyici kaynakları gibi faktörlerle şekillenen karmaşık bir bakış açısına sahip olabilirler. Sonuç olarak, öğretmenlerin aile katılımına yönelik tutumları, birçok faktörün birleşimi sonucu ortaya çıkar. Eğitim programlarının, öğretmen adaylarının bu konuda daha fazla pratik deneyim kazanmalarına ve bu alandaki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olması önemlidir, ancak bu yeterli değildir. Okulların, öğretmenlere aile katılımını teşvik etmek ve desteklemek için uygun kaynaklar ve rehberlik sunmaları da önemlidir. Ural ve Günşen (2021), yapmış oldukları çalışmanın sonuçlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin mezun oldukları okul türleri arasında aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Bu sonuç, öğretmenlerin eğitim geçmişlerinin aile katılımına yönelik tutumlarını belirlemede önemli bir etken olmadığını göstermektedir. Yani, öğretmenlerin lise, lisans veya yüksek lisans gibi farklı okul türlerinden mezun olmaları, aile katılımına yönelik tutumları üzerinde belirleyici bir rol oynamamıştır. Bu çalışmada yapılan çalışmayı destekler niteliktedir. Yine benzer bir çalışma Yıldırım (2022), tarafından yapılmış olup öğrencilerin değerler eğitimi uygulamalarında kullandıkları aile katılım stratejilerine dair puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık çıkmamıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile çalıştıkları kurumlar açısından anlamlı farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına daha fazla yer verdikleri görülmektedir. Anaokulu ortamlarında daha fazla veliye ulaşma imkanının olması ve velilerle iletişime geçme şansının daha fazla olması, çevre koşullarının daha iyi olması, ailelere daha fazla vakit ayrılması konusunda diğer kurumlara nazaran daha önde olması nedeniyle anaokulunda çalışan öğretmenlerin aile katılım çalışmalarında daha yüksek ortalamaya sahip olduğu düşünülebilir. Kurtbaş'ın (2019) yaptığı çalışma da ilkokullarda ve bağımsız anaokullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin; lise, özel anaokulunda çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumlu görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Alanyazına bakıldığında bu değişken ile ilgili çok az çalışmaya rastlanılmıştır. Bu da bu çalışmanın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile çalıştıkları yaş grupları açısından anlamlı farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin 0-36 ay; 37-48 ay; 48-60 ay; 61+ aylarda çalışmalarının uyguladıkları ve yer verdikleri aile katılım çalışmalarında bir fark çıkmamıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin farklı yaş gruplarındaki çocuklara yönelik programlarında ve aile katılım çalışmalarında farklılık olmadığı ifade ediliyor. Bu sonuç, öğretmenlerin programları aynı olduğu ve sadece uygulama şeklinin çocukların yaş ve gelişimsel özelliklerine uygun olarak ayarlandığı şeklinde yorumlanmaktadır. Bu tür bir sonuç, okul öncesi eğitimdeki programların ve çalışmaların, çocukların yaş gruplarına göre değerlendirilmesi gerektiğini ve öğretmenlerin bu çalışmaları uygularken çocukların bireysel ihtiyaçlarına dikkat ettiklerini göstermektedir. Araştırma sonuçları, okul öncesi eğitimde programların genel olarak yaş gruplarına özgü olarak uyarlandığını ve öğretmenlerin bu uyarlamaları doğru bir şekilde gerçekleştirdiğini öne sürmektedir. Ayrıca, araştırma sonuçlarına dayanarak okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yetkinliğine vurgu yapılmaktadır. Öğretmenlerin çocukların yaş ve gelişim düzeylerini anlayarak programları uygulama şekillerini uyarlamaları, çocukların daha etkili bir şekilde öğrenmelerini ve gelişmelerini desteklemelerini sağlar. Bu sonuçlar, okul öncesi eğitiminin

çocukların yaş ve gelişim düzeylerine göre özelleştirilmiş bir yaklaşım gerektirdiğini ve öğretmenlerin bu konuda yetkinlikleri olduğunu göstermektedir. Ayrıca, aile katılımının da çocukların gelişimine etkisi üzerinde durulmaktadır. Her yaş grubunun farklı özelliklere ve ihtiyaçlara sahip olduğunu anlayarak, öğretmenler daha etkili bir öğrenme deneyimi sunabilir ve çocukların gelişimini en iyi şekilde destekleyebilirler. Yıldırım (2022), tarafından yapılan çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin çalıştıkları yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yine benzer olarak alanyazında bu değişken ile ilgili çok az çalışmaya rastlanılmıştır. Bu da bu çalışmanın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumları ile kıdem durumları açısından anlamlı farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında 11 yıldan daha fazla kıdeme sahip olan ve mesleki tecrübe olarak başka kıdem durumlarına göre daha fazla olan okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmaları hakkında daha olumlu düşüncelere sahip oldukları düşünülmektedir. Bu düşüncenin altındaki nedenler ise sınıf hâkimiyetini sağlamada, aile ve çocuk arasındaki etkileşimi ve iletişimi sağlamada, bilgi birikiminde diğer öğretmenlere göre daha başarılı olduklarından kaynaklanıyor olabilir. Gökyer (2017), tarafından yapılan çalışmada kıdem yılı ile öğretmenlerin aile katılım stratejilerini kullanma düzeyleri arasında bazı boyutlarda farklılık olduğu görülmüştür. Bir başka çalışmada, Atakan (2010), çalışmasında öğretmenlerin aile katılımı çalışmalarını uygulamalarına yönelik görüşleri mesleki kıdemlerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Özellikle 21 yıldan daha fazla mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin aile katılımı çalışmalarını tercih etme konusunda başka mesleki kıdeme sahip öğretmenlere oranla daha olumlu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Aydoğdu ve Kılıç (2016), tarafından yapılan çalışmada 20 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenlerde 20 yıldan eksik mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde aile katılım puanlarına sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca Abbak (2008), tarafından yapılan çalışmada, meslekte 10 yıldan fazla kıdeme sahip olan öğretmenlerin ilk 10 yılında olan öğretmenlere göre aile katılımına daha fazla önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bayraktar vd. (2018) çalışmalarında öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre aile iletişim etkinliklerinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Yine benzer şekilde Kurtbaş (2019), tarafından yapılan çalışmada 21 yıldan fazla kıdeme sahip olan öğretmenlerin 1-5 yıl ve 6-10 yıl arası kıdeme sahip olan katılımcılara göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları sonucuna varmıştır. Bu çalışma da yapılan çalışmayı destekler niteliktedir.

Tüm bu sonuçlara bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik tutumlarının kıdem yıllarına göre değişiklik göstermesinin, MEB tarafından okul öncesi eğitim programlarında yapılan değişikliklerle ilişkilendirilebileceğini açıklamaktadır. Özellikle 2002'den 2013 programına kadar geçen dönemde aile katılımının daha fazla vurgulanması ve programlarda bu konuya daha fazla yer verilmesi, öğretmenlerin bu konuya daha fazla dikkat etmelerini teşvik edebilir (MEB,2013).

Sonuç olarak bu çalışma da ortaya çıkan bulgular doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına olumlu yönde baktıkları, genç öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına daha fazla yer verdikleri, mezun olunan bölümün ve çalıştıkları yaş gruplarının aile katılım çalışmalarında farklılık oluşturmadığı ve kıdem yönünden tecrübeli öğretmenlerin ve bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına daha fazla yer verdikleri sonucu çıkmıştır. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerin aile katılım çalışmalarının önemini farkında oldukları, aile katılımı çalışmalarının planlamada, uygulamada ve değerlendirmede dikkatli oldukları ortaya çıkmıştır. Okul öncesi öğretmenleri aile katılım çalışmalarında ebeveynlerin gereken sorumlulukları aldıklarını, gerekli durumlarda kendileri ile iletişime geçtikleri, ebeveynlerin eğitimin evde sürdürülmesi amacıyla sundukları önerileri dikkate aldıkları ve ebeveynler okuldaki çalışmalara gönüllü olarak katıldıkları sonuçları çıkmıştır.

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda şu öneriler getirilebilir:

- Bu çalışmada veri toplama aracı olarak sadece bir ölçek kullanıldığı için, çalışmanın bulguları yalnızca öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarını ortaya koymuştur. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda nitel ve karma çalışmalarda kullanılarak öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarını ortaya konulabilir.
- Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yaş, mezun oldukları bölüm, çalıştıkları kurum, çalıştıkları yaş grupları ve kıdem değişkenleri ele alınmıştır. Bundan sonraki çalışmalarda ailenin sosyoekonomik durumu, kardeş sayısı gibi değişkenlerde ele alınabilir.
- Bu çalışmada sadece okul öncesi öğretmenlerinin tutumları ortaya konulmuştur. Araştırmacılar sonraki çalışmalarda yönetici, ebeveyn, akademisyenler ve öğretmen adaylarının da tutumlarını inceleyebilir.
- İleride yapılacak çalışmalarda araştırmacılar aile katılım çalışmalarının etkinliğini daha geniş bir perspektifle değerlendirmek amacıyla birinci sınıf öğretmenlerini de çalışmalara dahil edebilirler. Bu, araştırmayı daha kapsamlı hale getirerek, farklı yaş gruplarında eğitim veren öğretmenlerin aile katılım çalışmalarının verimine yönelik görüşlerini anlamak için bir fırsat sunacaktır. Bu tür bir yaklaşım, aile katılımının eğitim sürecindeki farklı aşamalarda nasıl etkili olduğunu anlamak için önemli bir adım olabilir.
- Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda araştırmacılara okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmaları konusunda neler bildiklerini ortaya çıkarmak için farklı bir ölçme aracının hazırlanması ve kullanılması önerilebilir.

5.Kaynakça

- Abbak, B. S. (2008). *Okul öncesi eğitim programındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve veli görüşleri açısından incelenmesi* (Tez No.228940) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aktaş Arnas, Y. (2013). Okul öncesi eğitimde aile katılımı. Y. Aktaş Arnas (Ed.), *Aile eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı* içinde (ss.54-61). Vize.
- Arabacı, N. (2014). Okul öncesi eğitimde aile katılımı. Aksoy, A.B. (Ed.), *Her yönüyle okul öncesi eğitim* içinde (2. baskı, ss. 305-327). Hedef.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (18), 119-135. <https://doi.org.tr/49947/640068>
- Atakan, H. (2010). *Okul öncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Tez No. 308976) [Yüksek lisans tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aydoğdu, F., & Kılıç, D. (2016). Sınıf, okul öncesi ve özel eğitim öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 265-274. <https://doi.org.tr/24417/258808>
- Başaran Koç, Y. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *Asos Journal*, 5, 480- 495. <https://doi.org/10.16992/ASOS.12368>

- Bayraktar, V., Güven, G., & Temel, Z. F. (2016). Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 755-770. <https://doi.org.tr/22590/241298>
- Bayraktar, V., Güven, G., & Temel, Z. F. (2018). Okul öncesi eğitimi alanında çalışan öğretmenlerin aile iletişim etkinlikleri uygulamalarına ilişkin görüşlerinin kıdem durumuna göre incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 433-458. <https://doi.org.tr/34220/390523>
- Cavkaytar, A. (2000). Okul öncesi eğitimde okul, aile, çevre iş birliği. Ş. Yaşar (Ed.). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri* içinde (ss. 133–143). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Cömert, D., & Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen, aile, çocuk ve kurum. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 132-145. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.580721>
- Çamlıbel Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(20), 1-18. <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.256>
- Gökkyer, N. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları aile katılım stratejileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 334-348. <https://doi.org/10.17679/inuefd.345583>
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavram ilkeler teknikler*. 3A Eğitim Araştırma Danışmanlık.
- Kaya, Ö. M. (2002) *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okul öncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı konusunda anne baba görüşleri* (Tez No. 164007) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi].
- Kaysılı, B. K. (2008). Akademik Başarının Arttırılmasında Aile Katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(1), 69-83. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000115
- Kurtbaş, F. (2019). *Okul öncesi dönem değerler eğitimi uygulama çalışmalarında aile katılımının etkisine yönelik öğretmen görüşleri* (Tez No. 599433) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Meador, D. (2015) Parent Involvement. <http://teaching.about.com/od/JRteachingvocabulary/g/ParentalInvolvement.htm>
- MEB, (2013). Okul öncesi eğitim programı, Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> adresinden 21.10.2022 tarihinde alınmıştır.
- Mendez, J. L. , Westerberg, D., & Thibeault, M. A (2013). Examining the role of self efficacy and communication as related to dimensions of latino parent involvement in Head Start.dialog:

- A research-to-practice. *Journal for the Early Childhood Field*, 16(1), 65-80.
<https://doi.org/10.55370/hsdialog.v16i1.44>
- Neuman, W. L., (2014), *Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar* I. Cilt (Çev. Ed. S. Özge, 7. baskı). Yayınodası.
- Nunnally, J.C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Özgen, Z. (2019). *Montessori, Reggio Emilia ve MEB okul öncesi eğitim yaklaşımlarında aile katılımına yönelik öğretmen tutumlarının incelenmesi* (Tez No. 578417) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Okan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ural O. (2015). Düünden bugüne aile eğitimi. F. Temel (Ed.), *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları içinde* (ss. 50-70). Anı.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi* (2. baskı). Detay.
- Ural, O., & Günşen, G. (2021). Aile katılım çalışmalarına yönelik okul öncesi öğretmenlerinin bilişsel haritaları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 369-409.
<https://doi.org/10.17679/inuefd.477932>
- Varol, N. (2010). *Aile eğitimi* (4.baskı). Kök.
- Yaşar, M. (2012). Sosyokültürel yaklaşım. Z. F. Temel (Ed.), *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar içinde* (ss. 49-76). Vize.
- Yıldırım, İ.A. (2022). *Erken çocukluk dönemi değerler eğitimi veren kurumlarda aile katılımının incelenmesi* (Tez No. 776283) [Yüksek lisans tezi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yılmaz Bolat, E. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin OBADER hakkındaki görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(29), 603-616. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202151257>